EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 29. 11. 2013
COM(2013) 845 final

SPRÁVA KOMISIE RADE A EURÓPSKEMU PARLAMENTU

Súhrnná správa o monitorovaní a hodnotení výskumného programu Výskumného fondu uhlia a ocele

SPRÁVA KOMISIE RADE A EURÓPSKEMU PARLAMENTU

Súhrnná správa o monitorovaní a hodnotení výskumného programu Výskumného fondu uhlia a ocele

1. ÚVOD

Výskumný fond uhlia a ocele Európskej komisie (ďalej len RFCS) bol založený v roku 2002 s cieľom podporiť konkurencieschopnosť európskeho uhoľného a oceliarskeho odvetvia a vychádza z myšlienok Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva uhlia a ocele, ktorej platnosť vypršala. Počas 11 rokov svojej činnosti RFCS spolufinancoval výskumné, pilotné a demonštračné projekty v celkovej výške rádovo 600 mil. EUR (55 mil. EUR ročne), ktoré boli poskytnuté priemyselným odvetviam, univerzitám a výskumným centrám.

V súlade s článkom 38 právneho základu RFCS (rozhodnutie Rady 2008/376/ES)[1] Komisia nedávno ukončila monitorovanie výskumného programu a hodnotenie očakávaných prínosov. Na vykonanie týchto dvoch úloh bol vymenovaný výbor odborníkov pozostávajúci z nezávislých expertov.

Cieľom monitorovania bolo sledovať vykonávanie programu od roku 2002 a vzťahovalo sa na všetky prevádzkové aspekty a vypracovanie odporúčaní na budúce zlepšenie a možné zjednodušenie súčasných postupov. Príslušná správa bola uverejnená v elektronickej forme na webovej lokalite RFCS[2] v roku 2013 v súlade s odsekom 1 spomínaného článku 38.

Výbor odborníkov vykonal hodnotenie po ukončení projektov spolufinancovaných z fondu RFCS medzi rokmi 2003 a 2010 s cieľom posúdiť kvalitatívne a kvantitatívne prínosy pre spoločnosť a príslušné odvetvia. Hodnotiaca správa s technickou prílohou bola uverejnená v elektronickej forme na webovej lokalite RFCS2 v roku 2013 v súlade s odsekom 2 spomínaného článku 38.

Po konzultácii s výborom pre uhlie a oceľ (COSCO) sa dohodlo, že kombinovaná monitorovacia a hodnotiaca správa sa uverejní v tlačenej aj elektronickej verzii. Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie preto v septembri 2013 uverejnil záverečnú kombinovanú správu a v súčasnosti je verejne dostupná online na stránkach kníhkupectva EU Bookshop.[3]

2. METODIKA

S cieľom stanoviť administratívny a finančný rámec monitorovania a hodnotenia útvary Komisie v októbri 2010 zriadili interný riadiaci výbor, ktorému predsedá vedúci oddelenia pre fond RFCS Alan Haigh. Po konzultácii s výborom COSCO v roku 2010 a v súlade s článkom 38 ods. 3 a článkom 39 právneho základu RFCS bol v roku 2011 zriadený výbor odborníkov pozostávajúci z nezávislých externých odborníkov s cieľom pomôcť Komisii pri tejto činnosti. Výboru odborníkov predsedal Prof. Dr. Ing. Carl-Dieter Wuppermann a ďalší

[1] Úradný vestník Európskej únie, 20. mája 2008, Ú. v. EÚ L130.

[2] http://cordis.europa.eu/coal-steel-rtd/home_en.html

[3] Monitorovacia a hodnotiaca správa výskumného programu Výskumného fondu pre uhlie a oceľ. Európska komisia, GR pre výskum a inovácie. © Európska únia, 2013 ISBN 978-92-79-29742-7, URL http://dx.doi.org/10.2777/11062.

členovia boli vysoko kvalifikovaní odborníci vybraní z uhoľného a oceliarskeho odvetvia, ktorí boli vymenovaní na návrh poradných skupín pre uhlie a oceľ.

Výbor odborníkov vypracoval súbor pravidiel pre monitorovanie a hodnotenie a stanovil metodiku vrátane formulácie podrobného a stručného dotazníka a série kontrol na mieste s účasťou vysoko kvalifikovaných spravodajcov. Výbor COSCO na svojom zasadnutí v roku 2011 schválil pravidlá a celkovú navrhovanú metodiku.

S podporou predsedov a ostatných členov technických skupín sa podarilo zanalyzovať všetkých 198 projektov, ktoré boli ukončené medzi rokmi 2003 a 2010, s cieľom získať prehľad o hlavných výsledkoch. Bol určený podsúbor 78 projektov, ktoré boli považované za vhodné na kvantifikáciu prínosov. Pre 46 z nich sa vykonala hĺbková analýza vrátane technických kontrol na mieste a vypracovania podrobného dotazníka (podrobnosti týchto hodnotení sú uvedené v prílohe k hodnotiacej správe). Na kvantifikáciu skutočných a potenciálnych prínosov na úrovni príjemcov a odvetvia bol nakoniec vybraný podsúbor 23 projektov.

Predbežné výsledky boli predložené na zasadnutiach COSCO v rokoch 2012 a 2013. 19. a 20. septembra 2012 sa v Luxemburgu konala konferencia, ktorej cieľom bolo predložiť závery monitorovacej správy širšej verejnosti a pripomenúť si 10. výročie prvej výzvy na predkladanie návrhov programu RFCS.

3. HLAVNÉ ZISTENIA MONITOROVANIA

Hlavné odporúčanie monitorovania spočívalo v zachovaní všeobecného prístupu, ktorý sa uplatňoval od vytvorenia Výskumného fondu uhlia a ocele v roku 2002 a po jeho revízii v roku 2008. Konkrétnejšie by program mal:

- V rámci výskumného programu pokračovať v priemyselnom zameraní odvetvového programu a zachovať ciele výskumu nezmenené, pretože sa považujú za veľmi významné pre európske uhoľné a oceliarske odvetvie a vhodné pre budúce trendy v oboch odvetviach.
- Zachovať existujúce hlavné postupy implementácie, ako sú pravidlá pre rozdelenie rozpočtu na odvetvia, podiel povolených činností (výskumné projekty, pilotné a demonštračné projekty, sprievodné opatrenia) a pravidlá účasti. Rovnako by sa mala zachovať prax, že partneri z krajín mimo EÚ sa môžu zúčastňovať na projektoch, ale nemôžu získať financovanie.

Zároveň sa predostreli aj návrhy na posilnenie osobitných hľadísk s cieľom zlepšiť súčasné postupy RFCS. Medzi ďalšie odporúčania patria: prípadná lepšia harmonizácia technických podoblastí programu (technické skupiny), zlepšenie kritérií používaných pri hodnotení predložených návrhov, širšie využívanie elektronických nástrojov (napr. na predkladanie a diaľkové hodnotenie návrhov), posilnenie distribučných činností počas trvania projektov a po vypracovaní záverečnej správy, podpora pilotných a demonštračných projektov. Celkovo tieto odporúčania nepredpokladajú nijaké podstatné zmeny v charaktere, rozsahu a všeobecnom prístupe tohto výskumného programu.

V reakcii na tieto odporúčania sa vykonali osobitné opatrenia vrátane:

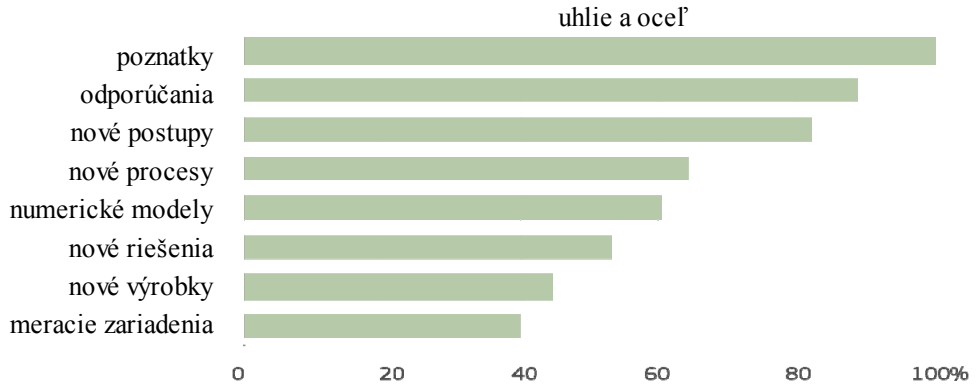
- Plného zavedenia elektronického systému predkladania návrhov v roku 2013, ktorý umožňuje diaľkové online čítanie a prvé posúdenie nezávislými externými odborníkmi. Používaný systém je kompatibilný s nástrojmi na elektronické predkladanie návrhov programu Horizont 2020, čím sa zvyšuje aj synergia pri vykonávaní RFCS a rámcového programu.
- Preskúmania kritérií hodnotenia vykonaného s pomocou poradných skupín pre uhlie a oceľ. To viedlo k zlepšeniu súboru hodnotiacich kritérií pre výskumné, pilotné a demonštračné projekty, ktorý sa už používa na hodnotenia na rok 2013.
- Preskúmania rozsahu a hodnotiacich kritérií pre sprievodné opatrenia programu s cieľom zlepšiť šírenie a dosah výsledkov projektu. Zaradenia pripravovaného návrhu do programu nasledujúceho zasadnutia poradných skupín.
- Pripravovaný návrh na harmonizáciu rozsahu a veľkosti niektorých dôležitých technických skupín je v súčasnosti predmetom rokovaní medzi členmi poradnej skupiny, technickej skupiny, európskou technologickou platformou pre oceľ (ESTEP) a útvarmi Komisie.

4. HLAVNÉ ZISTENIA HODNOTENIA

V rámci hodnotenia sa určili kvalitatívne a kvantitatívne prínosy vyplývajúce z ukončených projektov spolufinancovaných RFCS.

4.1 Kvalitatívne prínosy

Výsledky z viac ako 500 dotazníkov, na ktoré odpovedalo veľmi vysoké percento korešpondentov, označili hlavné kvalitatívne prínosy ako ich vnímajú zúčastnené strany. Okrem toho technickí odborníci analyzovali všetkých 198 projektov dokončených v rokoch 2003 až 2010 s cieľom získať prehľad o hlavných výsledkoch.
Najskôr sa určila povaha hlavných výsledkov projektov (obrázok 1). Zistilo sa, že projekty vedú k zvyšovaniu poznatkov a v menšej miere k odporúčaniam, novým procesom a postupom, numerickým modelom, novým riešeniam, výrobkom a meracím zariadeniam.

Obrázok 1. Povaha výsledkov projektov *v závislosti* od percentuálneho podielu analyzovaných projektov.

Kvalitatívne výhody vyplývajúce z týchto výsledkov sa následne určili takto.

Prínosy pre príjemcov a pre odvetvia:

- Nové získané poznatky a príležitosti na spoluprácu odborníkov z oblastí priemyslu a akademickej obce, odbornej prípravy a vzdelávania.
- Finančné výnosy a iné ekonomické prínosy, ktoré účinne prispievajú k hospodárskej udržateľnosti a konkurencieschopnosti daného odvetvia.
- Vypracovanie nových postupov, nových riešení a nových výrobkov s uvedením vplyvu RFCS na rozvoj inovácií a ich použitie v priemyselnej praxi. S cieľom ďalej zlepšovať využívanie výsledkov v jednotlivých odvetviach sa odporúčajú náväzné investície.

Prínos pre spoločnosť:

- Okrem toho, že projekty RFCS zvyšujú vedomosti, považujú sa za silného prispievateľa k zlepšeniu konkurencieschopnosti Európy prostredníctvom nových a udržateľných technológií, výrobkov a riešení.
- Ďalšie výhody pre spoločnosť pramenia zo zlepšenia zdravia, bezpečnosti a pracovných podmienok a zo zníženia environmentálnej stopy priemyselných odvetví uhlia a ocele.

Vo všetkých prípadoch je účinné šírenie výsledkov kľúčovým faktorom na využitie potenciálnych prínosov a na podporu rozvoja vedomostí aj nad rámec uhoľného a oceliarskeho odvetvia (ďalšie priemyselné odvetvia, spotrebitelia, MSP, akademická obec a výskumné centrá, občania atď.).

4.2 Kvantitatívne prínosy

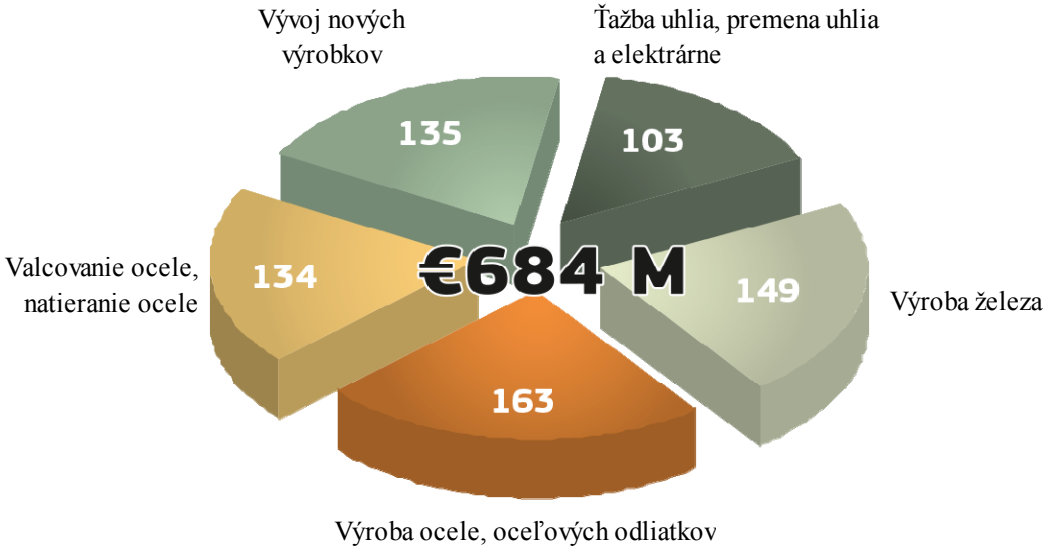
Hodnotenie hlavných kvantitatívnych prínosov sa vykonalo pre 23 dokončených projektov alebo skupín projektov, ktoré boli spolufinancované z fondu RFCS sumou 31 mil. EUR a vybraných ako tie, ktoré poskytujú najpriamejšie a jednoznačné finančné prínosy pre príjemcov (iné projekty takisto prinášali prínosy, ale boli ťažšie kvantifikovateľné). Finančné prínosy v rámci analýzy spočívali vo zvýšenej produktivite, nových alebo väčších podieloch na trhu a znížení nákladov a nezohľadňovali dodatočné náklady, ktoré vznikli spoločnostiam na dosiahnutie týchto prínosov (úplná analýza nákladov prínosov nebola súčasťou hodnotenia).

Skutočné prínosy na úrovni zúčastnených príjemcov sa odhadujú na takmer 103 miliónov EUR ročne. Tento údaj potvrdili priemyselní partneri projektov a v prípade týchto 23 projektov ukazuje, že priemerná finančná spoluúčasť RFCS vo výške 1 EUR viedla k finančným prínosom 3,3 EUR ročne.

V správe sa tiež opisuje zjednodušený model, prostredníctvom ktorého by sa akumulované prínosy mohli posudzovať v priebehu primeraného časového obdobia. Podľa tohto modelu a na základe týchto 23 vybraných projektov sa celkové dosiahnuté prínosy pre partnerov projektu odhadujú na 400 mil. EUR. Hoci toto číslo predstavuje projekciu a nezohľadňuje investície, svedčí o možnosti projektov prinášať časom veľké prínosy.

Napokon sa na základe konzervatívnych predpokladov výboru odborníkov vykonal odhad potenciálu celkových prínosov, ktoré by sa mohli získať, ak by sa výsledky vybraných 23 projektov rozšírili na všetky dôležité priemyselné oblasti európskeho uhoľného a oceliarskeho odvetvia. V tomto prípade odhad ukazuje, že celkové ročné potenciálne prínosy by dosiahli

výšku 684 mil. EUR v rôznych výrobných oblastiach, ako je znázornené na obrázku 2. V prípade bežného ročného rozpočtu RFCS 55 mil. EUR to v prípade prínosov znamená potenciálny multiplikačný účinok 12,4 EUR na každé euro vynaložené z RFCS, čo dobre odzrkadľuje skutočnosť, že tento výskumný program predstavuje nástroj schopný zabezpečiť inovácie a konkurencieschopnosť európskemu uhoľnému a oceliarskemu odvetviu ako celku, a nie iba jednotlivým príjemcom.

Obrázok 2. Potenciálny ročný prínos 684 mil. EUR z ročného financovania RFCS vo výške 55 miliónov EUR pre rôzne výrobné oblasti uhoľného a oceliarskeho odvetvia

Zo správ z monitorovania a hodnotenia programu RFCS vyplýva, že tento program je jedinečným a účinným nástrojom pri podpore konkurencieschopnosti európskeho uhoľného a oceliarskeho odvetvia.

5. ZÁVERY

Hlavné výsledky je možné zhrnúť takto:

- Program si nevyžaduje podstatné zmeny. Mala by sa zachovať jeho charakteristika zameraná na priemysel a hlavné prevádzkové predpisy.
- Pre príjemcov, uhoľné a oceliarske odvetvie a pre spoločnosť sa určili kvalitatívne prínosy, ktoré predstavujú najmä nové poznatky, nové postupy a výrobky, finančné výnosy a lepšie pracovné podmienky.
- Pre 23 vybraných projektov sa podrobne odhadli kvantitatívne prínosy, ktoré ukazujú, že každé euro použité ako spolufinancovanie RFCS viedlo pre príjemcov k finančným prínosom vo výške 3,3 EUR ročne.
- Prognózy pre uhoľné a oceliarske odvetvie ukázali obrovský potenciál na využitie technických a vedeckých výsledkov projektov fondu RFCS. Z prognóz vyplýva, že ak sa tieto výsledky budú široko využívať na európskej úrovni, mohli by viesť k finančným prínosom vo výške 684 miliónov ročne. Bežný ročný rozpočet RFCS vo výške približne 55 mil. EUR zodpovedá potenciálnemu multiplikačnému koeficientu 12.4.

Na základe tejto analýzy sa zdá, že Výskumný fond pre uhlie a oceľ je v úplnom súlade so svojím mandátom vymedzeným v článku 2 právneho základu RFCS o prijatí výskumného programu pre RFCS (rozhodnutie Rady 2008/376/ES). Je nástrojom, ktorý „*podporuje konkurencieschopnosť odvetví Spoločenstva súvisiacich s uhoľným a oceliarskym priemyslom*“, zabezpečuje inovácie, a preto „*dopĺňa činnosti vykonávané v členských štátoch a v rámci súčasných výskumných programov Spoločenstva*“, ako sú 7. RP a program Horizont 2020.